

Varför brödransonen måste nedskäras.

Situationen hösten 1940.

På hösten 1940 fastställdes då brödsädesransonerna uppskattades den mängd brödsäd, som kunde erhållas av jordbrukarna för korthushållens bruk, såsom råämne för industrin och för försvarsmaktens behov, till c:a 200 milj. kilogram, varvid importbehovet skulle varit c:a 170—180 milj. kilogram. Bristen var visserligen ganska stor, men då enligt handelsfördraget med Ryssland Finland bort erhålla 70 milj. kilogram råg och vete, tycktes förutsättningarna för tilldelningen av de fastställda brödransonerna vara jämförelsevis goda. Mången hyste visserligen redan då betänkligheter, men då man på hösten 1940 ytterligare var tvungen att reglementera förbrukningen av näringsfett och mjölk och även förberedande åtgärder vidtogos för reglementering av köttkonsumtionen, ville man inte mera göra större inskränkningar i de brödransoner, som då fastställdes. De enda minskningar som vidtogos voro att barnens mjöl- och grynransoner minskades från 225 gram till 200 gram och ransonerna för arbetare i lätt arbete från 300 gram till 250 gram.

Situationen våren 1941.

De uppgjorda beräkningarna ha likväl delvis svikit, till och med i båda huvudpunkterna; skörden blev mindre än man beräknat, men importen har varit den största besvikelsen. I det följande granska vi spannmålssituationen den 1 maj och denna granskning visar otivelaktigt, att en minskning av brödransonerna, huru motbjudande den än är, varit nödvändig.

Vanligtvis räknas skördeåret från den 1 september till den sista augusti följande år. Den nya skörden kommer likväl icke ut i marknaden så tidigt som i början av september, på sin höjd kan jordbrukaren då få mjöl från egen skörd för egen förbrukning. Så är särskilt fallet i år, då skörden på grund av den sena våren av allt att döma blir försenad. Konsumtionsecentras behov kunna tillgodoses med mjöl och gryn av den nya skörden tidigast i mitten av september.

Från den 1 maj återstår således till den nya skörden $4\frac{1}{2}$ månad, under vilken tid vi böra klara oss med den gamla skörden eller med spannmål från utlandet.

Mängden av de spannmålsprodukter, som utdelas mot kort, har oavbrutet stigit. Detta beror därpå, att flere lantushåll, som under hösten och vintern voro självförsörjande, nu förbrukat all egen spannmål och måste köpa sådan. I början av innevarande skördeår distribuerades per månad c:a 28 milj. kilogram spannmålsprodukter, men i februari steg förbrukningen redan till 31 milj. kilogram och i mars till 33 milj. kilogram. Under de sista månaderna av skördeåret måste förbrukningen uppskattas till ytterligare flera miljoner kilogram mera. Om man tar i betraktande industrins spannmålsbehov, som inskränkts till minimum 0.8 milj. kilogram, samt försvarsmaktens behov, få vi som slutresultat c:a 43 milj. kilograms förbrukning av spannmål per månad förutom de självförsörjande hushållen, eller under $4\frac{1}{2}$ månad, förrän vi kunna bärga in den nya skörden, c:a 190 milj. kilogram. Detta behov borde således tillgodoses med den mängd spannmål jordbrukarna ännu ha kvar, med de förråd av spannmål och spannmålsprodukter, som finnas i landet, och genom import. Det är ju naturligt, att det ur försvarsberedskapssynpunkt sett måste finnas erforderlig mängd spannmål.

Spannmålsinventeringen vid månadsskiftet mars—april visade, att den spannmål, som jordbrukarna ännu ha kvar för försäljning, stiger till en mängd motsvarande $\frac{1}{2}$ månads förbrukning, i vilken mängd även ingår de spannmåls-partier, som odlarna reserverat för statkarlsfamiljer och personer på undantag. Därför kan numera icke heller av jordbrukarna erhållas mycket.

Enligt reglementeringsbestämmelserna hade jordbrukarna rätt att reservera från sin skörd utsäde för nästa hösts råg- och vetesädd, sammanlagt 40 milj. kilogram. Emedan utsädet för höstsäden i södra Finland i allmänhet kan tagas från den nya skörden, kan man eventuellt i

nödfall gå så till väga, att en del av utsädet användes såsom matsäd. I hela landet har för sådden av höstsäd reserverats endast c:a 25 milj. kilogram råg och vete. Då emellertid $\frac{1}{3}$ av detta utsäde reserverats i trakter, där utsädet i allmänhet icke kan erhållas från den nya skörden, kan man ej uppskatta den mängd utsäde, som är disponibel för konsumtion, till mer än 10 milj. kilogram. Denna tvångsuttagning av utsädesspannmål för konsumtion kan komma i fråga endast vid synnerligen svår brist på brödsäd.

Statens spannmålsförråds och handelskvarnarnas spannmålsförråd ha alltjämt minskats. I början av året utgjorde de 58.7 milj. kg, men ha sedermera minskats till ingången av maj så, att de utgjorde blott 40 % av förråden i början av året. Förråden i början av maj motsvarade c:a 3 veckors förbrukning enligt maj månads brödransoner. — Parti- och minutaffärernas spannmålsförråd utgjorde i början av maj c:a 40 milj. kg. Erfarenheten har visat, att distributionsförråden måste motsvara ungefär 2 månaders tilldelning, för att distributionen skall kunna försiggå utan störingar. Enligt maj månads tilldelning borde dessa förråd ha utgjort c:a 55 milj. kg., varför en del av det normala distributionsförrådet redan använts för konsumtionen.

Då importmöjligheterna från transoceana länder voro osäkra, lyckades man i Sverige uppköpa 20 milj. kg vete på villkor, att Sverige har rätt att inköpa motsvarande mängd i Finland efter det den nya skörden kommit i handeln. Dessutom gav Sverige löfte om 5 milj. kg vete för export till Finland utan någon kompensation. Som sammandrag av det föregående kan fastslås, att vi den 1 maj hade till förfogande sammanlagt 75.1 milj. kilogram brödsäd.

Brödsädsransonerna måste minskas.

Då spannmålsbehovet beräknades till 190 milj. kg, blev bristen, som icke kan täckas eller täckes från osäkert håll, 115 milj. kg. Då läget utvecklade sig på detta sätt vände man sig på nytt till Sverige. Till följd av den sena våren och sedan även läget ur Sveriges synpunkt försvärats, kan Sverige troligtvis icke mera leverera åt oss spannmål. På grund härav har folkförsörjningsministeriet icke haft annan möjlighet, än att minska brödsädsransonerna med 25 %. Om vårt land icke genom kriget skulle ha förlorat över 10 % av åkerarealen, skulle en dylik situation ej ha uppstått, enär vi därvid i fråga om spannmål skulle ha varit mera självförsörjande.

Då läget beträffande brödsäd redan länge varit till denna grad osäkert, väckes den frågan av sig själv, varför minskning av brödransonerna icke tidigare vidtagits, varigenom minskningarna skulle ha blivit mindre. På denna fråga kan svaras, att för det första fortskred importen av spannmål från de transoceana länderna ännu helt nyligen väl, och för det andra hade från Sverige under handelsförhandlingar i medlet av mars erhållits preliminära löften därom, att Sverige i mån av sina möjligheter skulle hjälpa Finland vid behov av brödsäd. Då i konsumtionscentra dessutom under vårmånaderna uppstod allvarsam brist på övriga näringsmedel, föreföll en minskning av brödransonerna vid denna tidpunkt icke lämplig.

Folkförsörjningsmyndigheterna ha gjort allt för att bibehålla brödransonerna oförändrade. Det är naturligt, att man försöker anskaffa spannmål till landet såvitt det är möjligt. Om spannmål erhålles kommer i första hand brödransonerna för arbetare i tungt och synnerligen tungt arbete att utökas.